

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . 10 kor. Félévre . . . 6 „	Szerkeszti: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrásy-út 9.
--	---	---

Tartalom. Szabad-e a kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni? — Ügyvédek a közjegyzők ellen. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

Szabad-e a kir. közjegyzőnek oly részvénytársaság ügyében, melynek igazgatósági, vagy felügyelő bizottsági tagja, közjegyzői teendőket végezni, különösen közjegyzői okiratot felvenni?

I.

E kérdésnek megvitatására régóta fel akartam hívni kartársaim figyelmét; azonban vannak kérdések, melyekre nézve a „quieta non movere“ elve alkalmazandó, s nézetem az volt, hogy ez is azok közé tartozott, mert a közjegyzői törvény 49. §-ának nem eléggé szabatos szövegezése mellett, mely a legtágabb magyarázatot is megengedi, nem lévén biztos az e tárgyban megindulandó discussio kimenetele s esetleg a judicaturára befolyással bíró következményei felől, attól tartottam, hogy ezen kérdésnek felvetése esetleg a közjegyzői hatáskörnek újabb megszorítását és sok kartársunkra nézve kellemetlen incompatibilitási helyzetet teremthet. Örülök azonban, hogy illustris kartársunk Rupp Zsigmond e kérdést közlönyünk folyó évi 8. és 9. számában most megvitatás

tárgyává tette, mert ő hivatta van arra, hogy kiváló szaktudásával és auctoritásával e kérdés megoldását a helyes mederbe terelje, s jól választotta meg az időt hozzá most, amikor legujabban egyéb adatokkal is hozzájárulhatunk ahhoz, hogy ezen a közjegyzők feje felett 35 év óta függő damoklesi kard eltávolíttassék, vagy legalább annak éle eltompíttassék.

A fentemlített cikkírónak jeles fejtegetése, de saját tapasztalatom alapján is a felvetett kérdések közül hármát feltétlenül tisztázottnak s eldöntöttnek tekinthetünk.

1. Nem képez érdekeltségi esetet az, ha a közjegyző olyan részvénytársulat ügyeiben vesz fel közjegyzői okiratokat, amelynek részvényesei ő vagy a 49. § b) pontjában említett személyek, mert a társulat az egyes részvényesektől különálló jogi személyt képez.

2. Hasonlag nem képez érdekeltségi esetet az sem, ha fentebbi közjegyző egyszermind a felügyelő bizottság tagja, mert a kereskedelmi törvény 195. §-a értelmében a felügyelő bizottság az ellenőrzésen kívül semmiféle ténykedéssel meg nem bízható s így a társaság képviselétől s annak nevében ügyletek megkötésétől el van tiltva.

3. Nem képez érdekeltségi akadályt az, ha azon közjegyzőnek *helyettese*, ki valamely részvénytársulatnak igazgatósági vagy felügyelő bizottsági tagja, végez ezen társulat részére közjegyzői teendőket, mert a fent 1. 2. alattiaktól eltekintve, a 49. § a) és b) pontjában említett kizáró okok mindig az illetőnek személyéhez vannak kötve, amelyen nem változtat azon körülmény, hogy az 1886:VII. t.-cz. 8. § azt mondja ki, hogy a helyettes eljárásáért a közjegyző vagyoniilag közvetlenül felelős, mivel ezen intézkedésnek indoka az, hogy a közjegyző biztosítéka a külön biztosítéket nem adó helyettes eljárásáért is szavatoljon, de azonfelül az 1874:XXXV. t.-cz. 172. §-a a helyettesnek közvetlen vagyoni felelősségét is megállapítja.

Ezen három kérdésben az érdekeltség fenn nem forgását bírói ítélettel is igazolhatom.

Az eset (a nevek és egyéb közelebbi körülmények elhagyásával) következő volt:

Egy takarékpénztár, melynél én és családomnak több tagja részvényes s én a felügyelő bizottság elnöke voltam, kölcsönszerződésre lépett egy másik részvénytársasággal, mely utóbbi biztosítékul értékpapírokat adott át a takarékpénztárnak kézi zálogul. Az

adós társulat évek mulva kötelezettségének nem tévén eleget, a zálogba adott részvények a kereskedelmi törvény 306. §-a értelmében nyilvános árverésen eladattak.

A kölcsönszerződést én vettem fel, az árverést pedig távollétemben helyettesem foganatosította.

Az egyik hitelező kártérítési pert indított a kölcsönadó takarékpénztár ellen, amelyben a többi között úgy az én eljárásomat, mint a helyettesemét megtámadta a közjegyzői törvény 49. § a) és b) pontjai alapján.

A törvényszék ítéletében a részvénybirtokosi minőségre egyáltalában nem reagált, a felügyelő bizottsági elnöki minőség alapján tett kifogásra azt mondta ki, hogy az „daczára a személyes érdekeltség bizonyos mérvének, bírói figyelembe nem vehető“ s végül a távollétemben helyettesem által felvett tanusítványi jegyzőkönyv érvénye ellen tett kifogást is elvetette.

Ezen ítéletet a kir. tábla indokainál fogva helybenhagyta.

A Curia az ügy érdemére nézve megváltoztatta az alsó bíróságok ítéletét, azonban az indokok közé a közjegyzői érdekeltséget fel nem vette, sőt e kérdést meg sem említette s így a közjegyzői incompatibilitásnak fentjelzett 3 esete bírói ítélet által és a Rupp kartársunk által kifejtett szűkebb törvénytárgyarázat értelmében elintézettnak tekinthető.

Hátra van még két kérdés, amely némileg összefügg egymással, t. i. hogy a közjegyző mint egy részvénytársulat igazgatóságának tagja és mint a fél megbizottja mennyiben végezhet közjegyzői funkciót az illető társulat, illetve megbizója részére?

Ennek eldöntésénél némileg támpontul szolgálhat a Curiának 1909. márczius 17-én 806/1908 sz. alatt hozott és e közlöny 1909. évi 6. számában közölt határozata, melynek a közjegyzői működésre vonatkozó része így szól:

„Az pedig, hogy a kir. közjegyző a közjegyzői törvény 49. § a) és d) pontjai * értelmében el nem járhatott, szintén alaptalan, mert a kir. közjegyző mint felperes részvénytársaság igazgatósági tagja abban az ügyben, melyre nézve az óvás felvételét, *sem személyesen érdekeltnek, sem megbizottként közreműködőnek nem tekinthető,*

* E közlöny 1909. évi 6. számában a határozat szövegében az „1874. évi XXXV. t.-cz. 42. § a) és 5. pontja“ van, de ez csak sajtóhiba lehet, mert a 42. § hatályon kívül lett helyezve az 1886:VII. 17. §-a által, s különben is nem e tárgyról szólt.

különben is az idézett § a) pontja ugyanannak a törvénynek 104 § 2. bekezdése értelmében az óvás felvételénél nem képez kizáró okot.“

Ezen curiai határozatból mindenekelőtt azt állapíthatjuk meg, hogy valamely részvénytársulatnál nemcsak a felügyelő bizottsági, de az igazgatósági tagsági minőség sem teszi a közjegyzőt *személyesen* érdekeltté a közjegyzői működésnél.

S ezzel a Curia implicite azt mondta ki, hogy a közjegyző csak azon ügyeleteknél van személyesen érdekelve, amelyeknél ő maga mint *ügyfél* jár el.

Ezen álláspontnak helyességét igazolja az új polgári perrendtartásra vonatkozó törvényjavaslat is, mely, mire e sorok megjelennek, talán már törvénynyé vált, amennyiben annak a bírósági személyek kizárását tartalmazó 59. §-a így szól:

„A bíró már törvénynél fogva nem járhat olyan ügyben: 1. melyben *mint fél* szerepel, vagy a *féllel együtt jogostva* vagy *kötelezve van*.“

Ha tehát a bíróra nézve az érdekeltség ilykép állapíttatik meg, teljesen lehetetlen, sőt helytelen volna, hogy a közjegyzőre nézve az tágabb térre kiterjesztessék, már csak azért is, mert, miképen Rupp kartársunk kiemelte, a bíró a felek akarata ellenére szab nekik törvényt, a közjegyző pedig csak a felek egyező akaratnyilvánításának ad ünnepélyesebb formát, vagy megtörtént tényeket tanusít.

S ezenfelül a következményekre nézve is nagy különbség van a birói és a közjegyzői érdekeltség esetei között.

Ha valamely bíró mint érdekelt fél járt el, az ellen jogorvoslatnak van helye, s ha az ítéletet megsemmisítik, abból sem a félnek, sem a bírónak semmi hátránya nincs, más bíró közbenjötté mellett új ítéletet hoznak s a fél nem károsodik.

Ha azonban a közjegyző érdekeltsége miatt valamely közjegyzői okiratot megsemmisítenek, illetve közokirati erejétől megfosztanak, ez jogorvoslattal helyre nem hozható s a félnek rendszerint kárt okoz, aminek megtérítését a közjegyzőtől követeli, holott a közjegyzőt az érdekeltségi esetek nem szabatos meghatározása mellett hibáztatni sem lehet.

Ha az új polgári perrendtartás elfogadtatik, reméljük, hogy ezentul a közjegyző és családtagjainak személyes érdekeltsége is az új polgári perrendtartás 59. §-ában foglalt esetre lesz szorítva.

Hogy állunk azonban a megbizotti közreműködéssel?

Sajnos, ez a mi rossz törvényünknek leggyengébb része. Már magábanvéve az sem helyes, hogy általában a megbizotti minőség a közjegyzői működésre nézve kizáró akadályt képez. Hiszen a félnek a közjegyzőhöz intézett felszólítása egy ügyletnek felvétele végett rendszerint megbízás jellegével bír, s az okirattal kapcsolatban azt megelőzőleg és azt követőleg a fél megbízást szokott adni a közjegyzőnek, amelynek teljesítése nélkül a közjegyzői okirat helyesen szerkeszthető s foganatosítható nem volna.

Ha a 49. § d) pontját betűszerint végrehajtanók, vagyis hogy „a közjegyző mint ilyen nem járhat el azon ügyekben, melyekben mint megbizott közreműködött,“ akkor az az eset állana elő, hogy a közjegyző csak pusztán az okiratot venné föl, illetve aláírást hitelesítene mint egy automata, s az azzal összefüggő összes többi teendőt magától elutasítaná, miáltal esetleg az okiratnak helyes felvétele s foganatosítása bizonytalanná válnék s a félnek felesleges költség és fáradság okozatnék, — avagy pedig elvégezné ez utóbbi teendőket és az okirat felvétele végett utasítaná máshoz a felet, — akkor pedig közjegyzői kötelességét sértené meg.

Legyen szabad ezt egy concret példával megvilágítanom.

Gyakran előfordul az az eset a mi tökéletlen és rendezetlen telekkönyvi állapotaink mellett, hogy a felek a természetben megosztott, de a telekkönyvben osztatlan tulajdonukat képező parcellákat telekkönyvileg is megosztani és elkülöníteni kívánják s megkeresnek az osztályszerződés elkészítése s annak telekkönyvi foganatosítása iránt. Ez, főleg ha egy telekkönyvben sok parcella, sok tulajdonos és sok teher van bejegyezve, hosszas előmunkálatokat igényel. Terrajzok felvétele, a bizonytalan birtokarányok megállapítása, kiskorúságok, fenn nem álló tehertételek törlése, anyakönyvi kivonatok, községi bizonyítványok, a hitelezőktől az osztályhoz való beleegyezés kiszérése stb. szükséges, — s mikor a felek megbízása folytán hónapok mulva ezen előmunkálatok be vannak végezve, következnek az osztály és elkülönítési szerződésnek közjegyzői okiratba foglalása.

Ekkor azonban, ha a 49. § d) pontjához szorosan ragaszkodunk, a közjegyzői okirat felvételét meg kellene tagadnom, mivel ezen ügyben ennek előkészítésére nézve mint a felek megbizottja közreműködtem. Ez olyan absurdum lenne, amit nem

akarhatott a törvényhozás, mert ezáltal épen a törvény által eléretni kívánt cél hiúsíthatná meg.

Igaza van Rupp kartársunknak abban, hogy a külföldi közjegyzői törvényekben (osztrák, bajor, francia) nyoma sincs a meghatalmazotti viszonyra vonatkozó tilalomnak. Sőt a Horváth Boldizsár igazságügyminister „a kir. közjegyzőkről” szóló 1870. évi törvényjavaslatában sem találjuk ezen tilalmat.

Ily korlátozás a közjegyző hivatásával ellenkezik, mert hiszen a közjegyző a feleknek bizalmi személye, aki a közbizalomnál fogva van hivatva működni, s akihez bizalommal fordulnak, abban megbiznak s azért őt meg is bizzák, hogy az ügyeket közhitelességgel ellássa. S ha őt ettől eltiltjuk, akkor működésében megbénítjuk.

A megbizási viszonyból eredő tilalmat tehát ily tág körre kiterjeszteni nem lehet.

Ennélfogva keresnünk kell azt, hogy ha már ily tilalom benne van a törvényben, hol van azon határ, ameddig ezen tilalom terjedhet.

S ezt megtaláljuk akkor, ha a valamely ügyre vonatkozó megbizásból véghezviendő cselekvényeket két csoportra osztjuk.

Az egyik csoportba tartoznak azon megbizások, melyek magának az *ügyletnek létesítésére, megkötésére, az okiratnak a megbizó nevében leendő kiállítására s aláírására* vonatkoznak, ahol a közjegyző a megbizás alapján tulajdonképen maga a *szerező fél*. Ily ügyekben ő természetesen mint közjegyző közre nem működhetik s a saját maga (megbizotti minőségben) *mint ügyfél* által aláírt szerződést közjegyzői okirat erejére nem emelheti.

Ilyen eset elő szokott fordulni, amidőn a közjegyzők Amerikába kivándorolt felektől kapnak szabályszerű megbizást arra, hogy az itteni ingatlanukat eladják, és a szerződést helyettök megkössék és aláírják.

Ezen esetre alkalmazandó, sőt helyesen felfogva csakis ily esetre alkalmazható a 49. § d) pontjának tilalma.

A másik csoportba tartoznak azon cselekvények, amelyek *a fél által közvetlenül megkötött ügyletnek törvényes formába foglalására s foganatosítására* vonatkoznak, ezeknél a közjegyző az ügylet létrejöttére semmiféle döntő befolyást nem gyakorol, mert itt *maga a fél a határozó és cselekvő személy*, a közjegyző ténykedése csupán a jogi tanácsadás s a felek egyező akaratának

végrehajtására irányul. Ily megbizás nemcsak hogy nem szolgálhat akadályul a közjegyzői okirat felvételének, de sőt ellenkezőleg az képezi annak főczélját.

Ha már most ezen elvet a közjegyzőnek mint egy részvénytársulat igazgatósági tagjának működésére alkalmazzuk, — amennyiben ő e minőségben csakugyan a részvénytársaság megbizottjának tekinthető — azon következtetésre jutunk, hogy az ő közjegyzői működése a részvénytársulat ügyeiben csak oly esetekben esik a 49. § d) pontjának tilalma alá, amelyekben ő egyszersmind mint az igazgatóság tagja tényleg *közreműködött*.

Ezt igazolja a Curiának fent közölt határozata is, melyben kimondja, hogy a közjegyző mint igazgatósági tag azon ügyben, melyről az óvást felvette, nemcsak személyesen, de *megbizottként* érdekeltnek sem tekinthető.

Ha tehát eszerint a társulatot illető váltókövetelések biztosítására szolgáló váltóóvás felvételénél nincs érdekelve, akkor nincs érdekelve a társulatot illető jelzálogkövetelések biztosítására szolgáló adóslevelek felvételénél sem, vagyis a társulatot illető mindazon ügyleteknél, melyeknél *nem az igazgatóság szerepel szerződő fél gyanánt*.

Kizáró okot képeznek azonban nézetem szerint azon esetek, amelyekben az igazgatóság vagy annak cégjegyzésre jogosult tagjai állítanak ki okiratot, igazgatósági megbizásukból kifolyólag a társulat nevében. S ennél azután nem tesz különbséget az sem, hogyha az illető közjegyző mint igazgatósági tag nincs is az okirat aláírói közt, mert az összes igazgatósági tagok megbizása egyetemleges, s az igazgatóság egyes tagjainak ténykedése az igazgatóság összes tagjaira egyenlő kihatással van. Az ily ügyekben az érdekelt közjegyző által felvett okiratok tehát közjegyzői okirat erejével nem birnak.

Ez nézetem a közj. törv. 49. §-ára vonatkozólag. Mindenesetre szükséges, hogy a készítés alatt lévő közjegyzői novellaris törvényben ezen szakasz olyképen módosíttassék, hogy annak értelméhez kétség ne férhessen, s nem kételkedem, hogy Charmant Oszkár tisztelt kartársunk, ki a kormány részéről a novella készítésével meg van bízva, figyelmét e kérdésre is kiterjeszti s azt helyesen fogja megoldani.

Miután azonban a mi törvényhozási állapotaink mellett a közjegyzői novellának napirendre tűzése egyhamar nem várható,

addig is azon tanácsot adom kartársaimnak: tartózkodjunk a részvénytársulatok igazgatósága és felügyelő bizottságában való részvételtől. Én eleitől fogva is csak felügyelő bizottsági tagságot fogadtam el, s bár, miként azt fent előadtam, a bíróság ebben nem talált kifogásolni valót, azonban még erről is lemondtam; mert mégis helyesebb eljárás az, ha a közjegyző az érdekeltségnek még a látszatát is kerüli.

Dr. Markó Sándor
rozsnyói kir. közjegyző.

II.

Nagy figyelemmel olvastam karunk kiemelkedő tagjának, Rupp Zsigmond budapesti kamarai elnöknek közlönyünk idei 8. és 9. számaiban megjelent alapos fejtegetését a közjegyző ügyködési incompatibilitásáról. A kérdés maga igen fontos, s már az a körülmény, hogy az illustris cikkíró szükségesnek tartotta azzal ilyen alapos tanulmányozás mellett foglalkozni, igazolja, hogy annak helyes eldöntése felette szükséges.

Nagyjában s nevezetesen a felvetett kérdés fő részére, a közjegyzőre magára vonatkoztatva a 49. §-t, egyetérték a fejtegetés conclusiójával, de nem érthetek egyet a helyettesre vonatkozólag kifejtettekkel, s magában az egész fejtegetésben vannak egyes olyan fontos részletek, amelyekben megnyugodni nem tudok s épen az a súly, amelylyel Rupp Zsigmond szava a gyakorlat irányításánál latba esik, késztet arra, hogy aggodalmaimat, ellenvéleményemet közzé tegyem s e célra közlönyünk lapjain helyet kérjek.

1.

Ámbár a 49. § mindjárt bevezető mondatában („A közjegyző nem járhat el oly ügyekben“) általában ügyekről beszél, elfogadom mégis a kizáró okoknak személyes és tárgyi okokra felosztását, azon értelemben, hogy az első csoport az ügyeknek bizonyos személyekre vonatkozásában, a második csoport az ügyekben történt bizonyos esemény folytán zárja ki a közjegyző ügyködését. Ám már a felosztásnál a tárgyi csoportba csak a *d)* pont alatt említetteket sorozhatom, mert ha a *b)* és *c)* pont alattiak, mint amelyekben az érdekelteknek a közjegyzőhöz való rokonsági és gyámsági kapcsolata a kizárás oka, személyi csoportnak vétet-

nek, akkor idetartoznak elsősorban azok az ügyek, ahol maga a közjegyző személye az érdekelt.

Vizsgálva most már a kizáró okok első csoportját, az *a)*, *b)* és *c)* pont alatt írt eseteket, mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy itt a törvény az érdekeltséget nem abból a szempontból nézi, hogy hárulhat-e az ügyletből a közjegyzőre, vagy a vele a *b)* és *c)* pontokban írt viszonyban levőkre haszon-e, avagy kár, mert hisz ily módon az érdekeltséget a végletekig el lehet vinni, hanem kizárólag azt tartja szem előtt, hogy az *a)*, *b)* vagy *c)* pontban írtak szerepelnek-e az ügyletnél (okirat, tanusítás, óvás stb., mert végeredményben ezek mind közokirati, közhitelességi ügyletek), mint ügyfelek, vagy mint olyanok, akiknek javára szolgáló bizonyítékot képezend az ügylet (hitelező, nyugtázott adós, engedményes stb.).* Ha evvel tisztába jöttünk, akkor világos, hogy maga azon tény, miszerint a közjegyző az ügyfélként szereplő vagy az ügyletből jogokat származtató egyesületnek (részvénytársaságnak, casinonak, politikai vagy egyházközségnek egyaránt) vezetőségében (mint részvénytársasági igazgatósági tag, casinoi elnök, vagy választmányi tag, képviselőtestületi tag, vagy hitközségi elnök) helyet foglal, a közjegyző ügyködését nem zárja ki, mert nincs meg a személyi érdekeltség, kivéve természetesen azon esetet, ha a kérdéses ügyletnél épen ő jár el az illető testület képviselőjében.

Átérve az ügyködést kizáró okok második csoportjára, a 49. § *d)* pontjára, kénytelen vagyok ellentmondani az illustris cikkíró azon véleményének, hogy a részvénytársaság igazgatóságának tagja megbizottja volna a részvénytársaságnak. Megbizottja, mandatáriusa, bizalmi embere a részvényesek egyetemének, a közgyűlésnek, de nem a részvénytársaságnak. Kereskedelmi törvényünk szerint jogait nem átruházott jogokként, mint pl. az üzletvezető, a cégjegyző, a kereskedelmi meghatalmazott gyakorolja, hanem gyakorolja azt állásából kifolyó saját jogán, mint pl. a közkereseti társaság beltagja, s ezen jogoktól még az alapszabályok által sem fosztható meg, azok rendelkezései őt csak a társasággal magával szemben, de nem harmadik személyekkel szemben korlátozván.

* Itt meg kell jegyezni azt is, miszerint a tekintetben sem oszthatom az illustris cikkíró véleményét, hogy a birói megbizásokra a 49. § nem vonatkozik. A birói megbizás rendjén is közjegyzői cselekményt végez a közjegyző, s ha a törvény kivételt akart volna tenni, amint az óvásokra megtett a 104. §-ban, kifejezetten megtette volna azt a birói megbizásokra is.

De különben is, amint az a 49. § d) pontjából világosan is látható, s amint azt Rupp Zsigmond is kifejtette, nem elegendő arra, hogy a közjegyző ezen ügyletnél szereplő valamelyik ügyfelet mint megbizott képviselte, hanem hogy az ügyködés kizárva legyen, szükséges hogy megbizotti működése épen a kérdéses ügyre vonatkozott legyen. Ám amint nem elegendő a kizárásra az, hogy a közjegyző az ügyfelet valamely ügyben képviselte, hanem a képviseletnek épen erre az ügyre kellett vonatkoznia, épen úgy nem zárja ki a közjegyző eljárását az, hogy az ügylet tárgyára vonatkozólag valamely vonatkozásban képviselte valamelyik ügyfelet, hanem annak a képviseletnek épen a most szereplő ügyfelek közötti, a most kérdésben forgó ügyletre és ügylettárgyra kellett vonatkoznia.

Hogy példával illusztráljam, a Rupp Zsigmond cikkében említett lóvásárlást véve tekintetbe, nagyon természetes, hogyha A. megbizásából a piacon B-től lovat veszek (nem megalkuszom vele A. számára, hanem meg is veszem azt), akkor soha semmiféle olyan okiratot nem vehetek fel és nem hitelesíthetek, amely ezen vásárlást tanúsítja, de ha azt a lovat később A. ismét eladja B.-nek, avagy A. és B. az ügylettől önként elállanak, vagy A. a lovat eladja egy harmadik személynek, akkor egész bátran eljárhatok mint közjegyző, mert nem a felek, nem a tárgy, hanem maga az ügy kell hogy azonos legyen, hogy ügyködésemet kizárja. Nem járhatok el azonban igen természetesen akkor, ha A. a ló valamely rejtett hibája miatt fel akarja bontani az ügyletet s e tárgyban akar felhívást intézni B.-hez, mert ez esetben az ügy ugyanaz, t. i. a lóvásárlás érvényes, vagy érvénytelen voltáról van szó.

Vagy vegyünk egy példát a hagyatéki ügyek köréből.

A. megbiz azzal, hogy képviseletében adjak be egy kérést a hagyatéki hatósághoz az örökösödési eljárás megindítása iránt. A bíróság az ügyet nekem adja ki tárgyalásra. Nyugodtan tárgyalhatom az ügyet, mert előbbi megbizatom nem az örökösödési eljárás rendéni képviseletre, hanem csak az eljárás folyamatba tételére vonatkozott. Ellenben B. hitbizomány végrendeleti alapításával hal meg. A.-ra sérelmes a hitbizomány felállítása, s miután a hagyatékot tárgyalni másik közjegyző hivatott, megbiz azzal, hogy az eljárás rendén érdekeit képviseljem. B.-nek az én közjegyzőségem területén is vannak ingatlanai s azok leltározásával a bíróság megbiz. A megbizást nem végezhetem, mert az ügyben mint

meghatalmazott, mint egyik fél érdekeinek képviselője közreműködtem.

A részvénytársaság életéből véve már most egy példát, vegyük, hogy a társaság megvásárol egy ingatlant. Mint igazgató a közjegyző résztvesz az igazgatóság azon ülésében, amelyben a vételt elhatározzák, hozzájárul szavazatával a határozathoz, közreműködik a megkötendő szerződés feltételei megállapításánál, de a szerződés megkötését, az ügylet perfectuálását más két igazgatósági tag végzi: a közjegyző minden aggály nélkül felveheti az okiratot, melyben vevőként a részvénytársaság szerepel. Ellenben mint igazgató maga a közjegyző alkuszik az eladóval, ő köti meg vele szóbelileg az ügyletet, ez esetben, ha mások képviselik is a társaságot az írásbeli szerződés megkötésénél, a közjegyző nem járhat el, nem veheti fel a szerződést, mert ez ügyben már mint az igazgatóság delegált tagja, megbizottja működött.

Mindezek alapján az illustris cikkíró azon meghatározását, hogy: „A közjegyzőnek azon viszonya, amelyben valamely részvénytársasághoz mint annak igazgatósági, vagy felügyelő-bizottsági tagja áll, a részvénytársaság ügyeiben való közreműködésének kizáró okát egymaga még nem képezi“, csak azon közelebbi meghatározással fogadhatom el teljesnek és kielégítőnek, ha kiegészítetik azzal, miszerint: „a működést kizáró okot csak az képezhet, ha vagy az ügynek a közjegyző működését igénylő fasisában a közjegyző képviseli a társaságot, vagy a közjegyző az ügy előkészítése rendén a másik féllel szemben a részvénytársaság képviseletében személyesen közreműködött.“

2.

Egészen ellentétes azonban az én felfogásom a cikkíró úr felfogásával a helyettes működésének a közjegyzőtől függetlenítése kérdésében.

A foldozásból származó hiánya törvényünknek, hogy teljesen egy normára veszi azt a helyettest, akit a közjegyző alkalmaz és azt, akit nem is a közjegyző, hanem helyesebben irodája részére rendel ki a közjegyzői kamara. Ez utóbbi helyettes, az 1874: XXXV. t.-cz. 22. § és 1886: VII. t.-cz. 7. §-a értelmében kirendelt helyettes, elismerem, épen úgy állami mandatárius, mint maga a közjegyző.

Erre a helyettesre elismerem, hogy ennek semmi köze azon kizáró okokhoz, amelyek azon közjegyzőre vonatkoznak, akinek irodája részére kirendeltettek, úgy hogy ezen a közjegyzőtől független helyettesítés s illetve helyettesi működés alatt a helyettes akár magának a közjegyzőnek személyes ügyeiben is ügyködhetik.

Am az a helyettes, akit az 1886:VII. t.-cz. 5. és 6. §-ai értelmében maga a közjegyző jelent be maga helyett, az a helyettes tehát, akiről beszélünk általában, mikor közjegyzői helyettes említünk, az nem az állam functionáriusa, az igenis az illető közjegyző alkalmazottja, megbízottja, akinek működéséért a közjegyző az 1886:VII. t.-cz. 8. §-a értelmében vagyoniilag is felelős. Ez a helyettes, véleményem szerint, figyelembe kell hogy vegye azon okokat, amelyek a közjegyző működését kizárják, s ezenfelül figyelembe kell hogy vegye azt is, hogy vele szemben se forogjon fenn kizárási ok.

Ezen kérdés megoldását a következőkben látom helyesnek.

A kamara által valamely közjegyzői iroda részére kirendelt helyettes ügyködését az 1874:XXXV. t.-cz. 49. §-ában irt okok csak akkor zárják ki, ha azok vele való viszonylatban forognak fenn; ellenben a közjegyző által választott helyettes működését az id. §-ban irt okok kizárják azon esetben is, ha azok akár vele, akár a helyettesített közjegyzővel való viszonylatban forognak is fenn.

Lehet, hogy felfogásom egyik-másik irányban téves s nem nekem, hanem a nálam sokkal tapasztaltabb cikkíró Rupp Zsigmond urnak van igaza. Ha úgy volna, szolgáljon mentségemül, hogy karunk működésének kifogástalan volta lebegett szemem előtt, s azért emeltem fel szavamat, mert tartottam a tekintély szavának különösen a kezdőkre s így épen a helyettesekre való nagy hatása által okozhatott téves magyarázatoktól.

A kérdés megérdemli, hogy kartársaink s esetleg a kamarák is behatóan foglalkozzanak azzal.

Dr. Gyarmathy Ernő
borosjenői kir. közjegyző.

Ügyvédek a közjegyzők ellen.

Néhány év óta mozgalom indult meg ügyvédi körökben arra nézve, hogy a közjegyzők hatáskörébe utalt ügyeknek egyrésze facultativ módon az ügyvédek hatáskörébe is utaltassék s evégett egyes ügyvédek közjegyzői jogosítvánnyal is felruháztassanak.

Annak idején ez a kérdés a közjegyzők részéről már megfelelő birálat tárgyává tétetett, de most ismét actualissá vált s így kénytelenek vagyunk arra ismételtén visszatérni.

Ugyanis a budapesti ügyvédi kamara választmányi ülésében letárgyalván az igazságügyministernek az „Egyes igazságügyi szervezeti eljárási szabályok módosításáról“ szóló törvénytervezetét, a többi közt a következő határozatot hozta:

„ 11 A kamara kiemeli azt is, hogy a perenkivüli ügyek egyrészének elintézésével, főleg pedig hagyatéki ügyek letárgyalásával nemcsak közjegyzők bizandók meg, de ügyvédek is.“

Lehetetlen ezt a határozatot szó nélkül hagyni, mert az amennyire sérelmes a közjegyzőkre nézve, annyira igazságtalan is.

Az ügyvédi kamara ezt a határozatot elfogadható érvekkel indokolni sohasem fogja tudni. Ez a határozat ugyanis csak két okkal volna indokolható, egyik a jogszolgáltatásnak, másik a jogkereső közönségnek, a feleknek érdeke. Az indokok között azonban semmiképen sem szerepelhet az ügyvédek megélhetésének kérdése, vagyis az *anyagis osztályérdek*. Már pedig az ügyvédi kamara ezt a határozatát mással, mint az anyagi osztályérdekkel indokolni nem tudja.

A fentemlített három szemponttal, vagyis a jogszolgáltatás, a jogkereső közönség s az anyagi érdek szempontjával kívánok foglalkozni:

1. A *jogszolgáltatás* érdeke egyáltalán nem kívánja meg, hogy a mai állapoton, érte ez alatt a közjegyzői hatáskör kizárólagosságát, változás történjék. Nem kívánja meg egyrészt azért, mert az örökösödési eljárás az új polgári törvénykönyv kapcsán úgylis reformok előtt áll, mely reformoknak elébe vágni efféle indokolatlan újításokkal képtelenség volna, másrészt azért, mert a közjegyzők a hagyatéki ügyek rendezésével rájuk bízott feladatuknak teljesen megfelelnek, és semmi ok sincs annak feltevésére, hogy

az ügyvédek ennek a feladatnak jobban, gyorsabban és pontosabban megfelelnek, sőt épen feltehető, hogy kevésbé jól, kevésbé gyorsan és kevésbé pontosan fognának megfelelni.

Az ügyvédnek ugyanis főhivatása a *peres* ügyeknek, a közjegyzőé pedig a perenkivüli ügyeknek ellátása. Ugyanazért az ügyvéd a perenkivüli ügyek ellátását csak *mellékes* hivatásnak s mellékes jövedelemnek tekintené, melyekre aligha helyezne nagy súlyt. Ezzel szemben a közjegyző más hatáskör hiányában a perenkivüli ügyek ellátását főhivatásának köteles tekinteni, melynek ellátásában az idők folyamán olyan gyakorlatra tett szert, hogy ezen ügyeknek úgyszólván *speciálistájává* lett. A jogszolgáltatás érdeke épen *ezt* kívánja meg, hogy az ügyek elintézése *minél gyakorlottabb kezekre* legyen bízva, mely körülmények közt nem lehet vitás, hogy a perenkivüli ügyek ellátását hivatásszerűen űző közjegyzők ebben a tekintetben feltétlen előnyben részesítendők az ügyvédekkel szemben.

A jogszolgáltatásnak további érdeke megkívánja a *munkabeosztást*, hogy az ügyek bizonyos hasonló jogi természetű csoportjának elintézése egy kézben összpontosíttassék és ne tagoltassék szét. Már pedig az ügyvédek által javasolt reform esetén ez a széttagolás okvetlen bekövetkeznék, mert közjegyzői jogosítványt egy-egy járásbiróság területén nemcsak egy, hanem több ügyvéd is nyerne, ami maga után vonná a birói megbízásoknak és hagyatéki ügyeknek többfelé való szétosztását, ami kezelési s felügyeleti szempontból mindenesetre nehézséget okozna.

További nehézségeket okozna a szervezet és fegyelmi felelősség kérdése abból a szempontból, hogy az ügyvéd-közjegyzők akkor, mikor mint közjegyzők járnak el, melyik hatóság felügyelete alá tartozzanak és melyik fegyelmi bíróság legyen illetékes ügyeikben eljárni, az ügyvédi-e, vagy a közjegyzői-e? Ferde helyzetet teremtene, ha az ügyvéd-közjegyző *kétféle* hatósági felügyelet és kétféle fegyelmi felelősség alatt állana, már pedig a kétféle hatáskör másképen gyakorolható aligha volna, mert az azonos hatáskör *egységes szervezetet s felelősséget* kíván, így tehát az ügyvéd-közjegyzők szervezete és felelőssége sem lehetne más, mint a kizárólagos hatáskörrel működő közjegyzőké. Ennek a kérdésnek a megoldása oly complicatiókra vezetne, melyeknek létrehozására épenséggel semmi szükség nincs, miután a köz-

jegyzőség mai szervezetében a jogszolgáltatás érdekeit teljesen kielégíti.

További ok a mai állapotok fenntartása mellett, hogy az ügyvéd a hagyatéki ügyben gyakran érdekelve is lehet azáltal, hogy valamelyik örökösnek a hagyatékára vonatkozó peres ügyét viszi. Ily esetekben kénytelen volna a hagyatéki tárgyalásra vonatkozó megbízást visszaadni, ami az ügyek gyors elintézésének is kárára volna.

Mindezeknél fogva, miután előrelátható, hogy akkor, ha a hagyatéki ügyek tárgyalásával ügyvédek is megbiztatnának, az ügyek ellátása semmiesetre sem volna jobb és gyorsabb, sőt ellenkezőleg, a jogszolgáltatás érdeke a mai állapot fenntartását kívánja.

2. A *jogkereső közönségnek*, a feleknek érdeke sem kívánja meg, hogy a perenkivüli ügyek elintézése ügyvédekre bizassék. A jogkereső közönségnek ugyanis hármasszoros érdeke van: a) a megbízhatóság; b) a jó és gyors elintézés; c) az olcsóság.

Ami a *megbízhatóság* szempontját illeti, erre nézve a közjegyzők általábanvéve kevés okot adtak a panaszra s a közönség általábanvéve kellő bizalommal viseltetik a közjegyzői intézmény iránt. Igaz, hogy utóbbi időben voltak esetek (pl. a körmenyi, jászapáti és szegedi sajnos esetek), hogy a közjegyző nem mutatkozott méltónak erre a bizalomra, ámde ennek is a rossz igazságügyi politika és különösen a rossz kinevezési rendszer az oka, mert az igazságügyi kormány nem azok közül választja a közjegyzői kar új tagjait, kik ifjúkoruktól, illetve joggyakorlatuk kezdetétől fogva a közjegyzői pályát választották *hivatásuknak*, hanem azok közül, akik vagy elvakítva az állítólagos nagy, de tényleg nem létező közjegyzői jövedelmekre vonatkozó híresztelésektől, vagyongyűjtés vagy pedig a nagylábon való könnyű megélhetés reményében, vagy pedig más pályán hajótörést szenvedve, merő kenyérkeresetből minden hivatottság érzése nélkül választják ezt a pályát s nyerik el *protectio* útján sokkal érdemesebb egyének elől az állásokat. Így volt ez az említett három esetben is. A megtévelyedett közjegyző egyike sem választotta hivatásszerűen ezt a pályát, hanem mindegyik más pályáról (két esetben ügyvédi, egy esetben birói pályáról) lépett ide át. Mindegyik csalódott, egyik sem találta fel a közjegyzői hivatásban azt, amit remélt s épen ez billentette meg lelkiük erkölcsi egyensúlyát, mert a köz-

jegyzői pályát nem *hivatásnak*, hanem pusztán kenyérkereseti s vagyonszerzési eszköznek tekintették. Legyenek intőpéldák a jövőre nézve!

Mindezen eltévelyedésekért azonban nem szabad a közjegyzői kart okolni, s nem szabad azzal a retorsióval élni, hogy a közjegyzői állások szükségtelen szaporításával s a közjegyzői hatáskör folytonos megszorítására irányuló tendenciával maga az intézmény rendítették meg létalapjaiban, annál kevésbbé, mert ilyen eltévelyedések más pályán is előfordulnak. Mindennek orvossága csak a helyes igazságügyi politika lehet, mely megszüntesse a *betegség okait*, s az intézményt *erkölcsi alapjaiban* erősítse meg. Ennek egyetlen módja pedig az, hogy helyes törvényhozási intézkedésekkel és helyes kinevezési rendszerrel a jövőre nézve olyan generáció teremtsék, mely a közjegyzői állást *hivatásnak* fogja tekinteni. Az orvosság azonban semmiesetre sem állhat az ügyvéd-közjegyzőségek szervezésében, mert ez csak egy olyan új kísérlet volna, melynek eredménye még nagyon bizonytalan, sőt előreláthatólag rosszabb lenne, mint a mai állapot fenntartása, mert hiszen az ügyvéd-közjegyzőségek intézménye a mai állapottal szemben határozott visszafejlődést jelentene. Igaz, hogy Németország némely államában az ügyvéd-közjegyzőség intézménye fennállott s fennáll, de ez csak a közjegyzői intézménynek *rudimentális* alapja, mely mindenütt a közjegyzői intézmény mai kizárólagos hatáskörrel bíró modern szervezetére vezetett és fog vezetni. Miért haladjunk mi *hátrafelé!*

A közjegyzői hivatás kellő színvonalon álló betöltése az objectivitásnak, a megállapodott jogi tudásnak és tapasztalásnak olyan mértékét követeli meg, melynek nagyobbak kell lennie, mint akár az ügyvédének, akár a bírónak. Ha az ügyvéd vagy bíró hibát követ el, az mindig orvosolható még jogorvoslatok útján, de a közjegyző tévedése a feleknek meg nem orvosolható károkat okozhat.

A közjegyző s az ügyvéd működésének természete, bár mindkettő jogász tevékenység, mégis annyira eltérő egymástól, hogy a két hatáskörnek egy kézben való egyesítése nem vezetne megnyugtató eredményre. Az ügyvéd hatáskörének természeténél fogva önkéntelenül is megszokja a feleknek bizonyos mértékig *egyoldalú* irányban való képviselését. Ez a hajlandóság a mindennapi foglalkozás természeténél fogva *lélektani szükség-*

séggel bekövetkezik. Nem is jó ügyvéd az, aki ügyfele egyoldalú érdekével nem azonosítja magát. Ezzel szemben a közjegyzői hivatás a *legteljesebb objectivitást* kívánja meg, mely érzés abban, aki e pályán kizárólagosan hivatásszerűen működik, ép oly lélektani szükségességgel kifejlődik, mint a fent említett egyoldalúság érzése az ügyvédi hivatás mellett. Itt tehát már a pszichológiai okok is a mellett bizonyítanak, hogy a peres és perenkívüli hatáskör egymástól elkülönítve önálló hivatásként külön egy-egyekre bizassék.

Ami a *jó és gyors elintézés*t illeti, ezt garantálja a közjegyzőnél egyrészt a hivatásszerű állandó foglalkozás útján elnyert nagyobb gyakorlat, másrészt a *foglalkozás kizárólagossága*, hogy t. i. a közjegyző kizárólag csak ily ügyeket intézvéen el, őt ezen ügyek intézésében másfelé való lekötöttsége nem gátolja. Kötve hiszem, hogy az ügyvédek ennek a követelménynek oly mértékben megfelelni képesek volnának, mint a közjegyzők, mert vagy a peres, vagy a perenkívüli hatáskört volnának kénytelenek, egyiket a másiknak a rovására elhanyagolni. Már pedig a jogkereső közönséget egyik esélynek sem szabad kitenni.

Ami az *olcsóság* kérdését illeti, a közjegyzők mai átlagban alacsony díjszabásuk mellett olcsóbban látják el a perenkívüli ügyeket, mint az ügyvédek, de a hatáskör kizárólagossága mellett olcsóbban is láthatják el *az ügyek nagyobb számánál fogva*, mert az alacsonyabb díjakért a nagyobb ügyforgalom nyújt kárpótlást. Így volt lehetséges a 200 koronán alóli hagyatéki ügyeknek *ingyenes ellátása is*. Ha az ügyek a közjegyzők kizárólagos hatásköréből elvonva ügyvéd-közjegyzők közt felosztatnának, ez az olcsóság fenntartható nem volna, mert kívánni sem lehetne az ügyvéd-közjegyzőktől, hogy a hozzájuk kerülő ügyeket azoknak a széttagolás folytán ugysis csekély számánál fogva, oly olcsón vagy épen ingyen ellássák, mint azt ma a közjegyzők megteszik.

Végül még számításba jön a *könnyebb hozzáférhetőség* szempontja, hogy t. i. az ügyvédközjegyzők nemcsak a bíróságok székhelyén, hanem ezen kívül is egyes községekben letelepedve működhetnének. Ezzel szembeállítható az általam a „Közjegyzői intézmény reform“-ja című munkámban kifejtett *kötelező törvénynapok* tartásának intézménye, hogy t. i. a közjegyzők — feltéve, hogy hatáskörüik kiterjesztetik, a székhelyüktől bizonyos nagyobb távolságban fekvő községekben törvénynapokat legyenek kötelesek

tartani az illető és szomszédos községek részére. Másik ellenvetésem pedig az, hogy telekkönyvi ügyekben, a telekkönyvi hatóság székhelyén kívül működő ügyvéd-közjegyző sem vehetné fel az ügyleteket a telekkönyv betekintése nélkül, így tehát a feleknek kétszer kellene előtte is megjelenniök, ami az ügyek elintézését lassuvá és költségessé teszi és semmiesetre sem teszi jobbá, mintha ezen ügyeket a törvényt napokon a közjegyző intézné el. Akinek az ügye pedig sürgős, az nem fogja egyik esetben sem sajnálni a fáradságot s be fog menni ügyének elintézésé végett a telekkönyvi hatóság székhelyére. Világos dolog tehát, hogy az ügyvéd-közjegyzőségek intézménye ebben a tekintetben sem jelent haladást.

3. Ami az *anyagi kérdés* szempontját illeti, világos dolog, hogy az ügyvédek mozgalmuknál *csakis* ez a szempont vezet, mert azt a közérdek szempontjával indokolni nem képesek. Mozgalmuknak éppen ezért, mert annak egyedüli rugója az anyagi osztályérdek, *semmiféle erkölcsi sulya nincs*.

De mozgalmuknak még az anyagi kérdés szempontjából sincs alapja, mert:

a) A már kinevezett közjegyzők szerzett jogait nem sértheti, a jövőben kinevezendő közjegyzők anyagi existenciáját pedig egyszerűen lehetlenné tenné, úgy hogy ez csakis a mai közjegyzői intézmény fokozatos megszüntetése mellett volna keresztülvihető oly módon, hogy a megüresedő közjegyzői állások többé új egyénekkal nem töltetnének be s a közjegyzői teendőket e helyeken a jövőre nézve ügyvéd-közjegyzők látnák el. Ámde ezzel az ügyvédek összeütközésbe kerülnek a közérdekkel, mert a közérdek a közjegyzői intézmény fentartását, sőt reformálását s a hatáskör kiterjesztését követeli, nem pedig annak megszüntetését. Mindenütt, ahol modern jogi élet van, mint szükséges intézmény fennáll a közjegyzőség intézménye is, azt tehát az ügyvédek kedvéért megszüntetni nem lehet.

Annak pedig, hogy a közjegyzőkkel *párhuzamosan* ügyvéd-közjegyzők is működjenek, semmi értelme sincs, mert ez haladást nem jelent s nemcsak hogy a jogszolgáltatásnak s a jogkereső közönségnek hátrányára volna, de amellet a kizárólagos hatáskörrel működő közjegyzők megélhetését lehetlenné tenné, hacsak viszont ők is fel nem jogosíttatnának a kizárólagosság elvének megszüntetése mellett peres ügyek vitelére. Akkor azonban megint

csak ott vagyunk, ahol voltunk, t. i. hogy ezzel a közjegyzői intézmény létezni megszűnik s az ügyvédek sem nyernek semmit, mert amennyi a perenkivüli ügyek révén hasznukra válik, ugyanannyit veszítenek el a közjegyzők által elintézhető peres ügyeken.

b) De tegyük fel, hogy az ügyvéd-közjegyzők párhuzamos hatásköre létesíthető volna, a közjegyzők mai kizárólagos hatáskörének egyébként való fenntartása mellett s azok anyagi existenciájának tönkretétele nélkül. Kérdés, javítana-e ez az ügyvédek anyagi helyzetén? Nem javítana akkor sem, mert amely mértékben tágulna az ügyvédi hatáskör s amely mértékben kínálkoznék a kenyérkeresetre új forrás, oly mértékben *szaporodnék az ügyvédek száma is*, úgy hogy az óhajtott eredmény elérhető mégsem volna s az ügyvédek mozgalmának összes sikere a közjegyzői intézmény tönkretételében merülne ki.

Azt hiszem, ily sikert maguk az ügyvédek sem óhajtanak elérni!

Dr. Szily Ferencz
battonyai kir. közjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

176. Az A) alatt csatolt közjegyzői okiratnak a készpénzhozományra vonatkozó 2. és 4. pontjai értelmében a végrehajtató arra nyert jogot, hogy a végrehajtást szenvedőtől az ennek átadott hozományi értéknek — tetszés szerinti — biztosítását, vagy kiadását követelheti az általa egyoldalúan meghatározható időben, tehát bármikor és anélkül, hogy a veszélyt igazolni tartoznék s ebből folyólag pedig a végrehajtást szenvedő oly kötelezettségben áll, hogy abban az esetben, ha a végrehajtató ezzel a jogával akár az egyik, akár a másik irányban él, aszerint a hozományi értéket biztosítani, vagy a végrehajtató kívánságához képest kiadni tartozik.

A teljesítés időpontja az okiratnak ennek a tartalmából megállapítható; és minthogy ebben az okiratban az itt szóbanlevő készpénzhozományi érték szempontjából és ezúttal ennek az okiratnak csakis idevonatkozó részét vizsgálva — egyébként is megvannak az 1874 : XXXV. t.-cz. 111. §-ában felsorolt kellékek — az végrehajtható köziratnak tekintendő.

Az 1881 : LX. t.-cz. 8. §-ának abból a rendelkezéséből, amely szerint a végrehajtás az annak alapjául szolgáló közokiratban megállapított teljesítési határidő lejárta után kérendő, következik, hogy a kötelezett fél ellen a végrehajtás kényszerítő szabályai csak akkor alkalmazhatók, ha a kötelezett a teljesítési határidő alatt nem tett eleget kötelezettségének; mert a végrehajthatóság feltétele bekövetkezettnek csak ebben az esetben tekinthető. Közjegyzői okirat alapján kért végrehajtásnál ezenfelül az 1874. évi XXXV. t.-cz. 111. § 2. bekezdése szerint azon tények beállta, amelyekhez a teljesítés kötve van, közokirat által bizonyítandó.

Az A) alatti okiratnak fentebb kiemelt rendelkezéséből megállapítható, hogy a felek a teljesítési határidőt a teljesítés követelésétől a jogosultnak erre irányuló felhívásától, a kötelezethez intézett s a teljesítés követelését magában foglaló kijelentésétől függőleg szabályozták; amiből következik, hogy a végrehajtást szenvedő kötelezettsége ahhoz a feltételhez köttetett, hogy ő a teljesítésre felhívassék; amiből ismét az következik, hogy a teljesítés elmulasztása beállottnak csak abban az esetben és annyiban tekinthető, ha és amennyiben a végrehajtást szenvedő a teljesítésre felhivatott és a felhívás eredménytelen maradt.

Mint hogy azonban a végrehajtható ennek a ténynek a beálltát, vagyis azt, hogy a végrehajtást szenvedőt teljesítésre felhívta s hogy felhívása nem járt a kívánt eredménnyel, az 1874 : XXXV. t.-cz. 111. §-ának megfelelően nemcsak nem bizonyította, de sőt nem is állította s így valónak tekintendő a végrehajtást szenvedőnek az az előadása, hogy a végrehajtási kérvény beadását megelőzőleg neki a teljesítésre alkalom nem nyújtott; mint hogy továbbá a teljesítésnek ebben az esetben feltételét képező előzetes felhívást a végrehajtási kérvénynek a benyújtása azért nem pótolja, mert az előzetes felhívás céljánál fogva arra irányul, hogy a felhívottnak az önként való teljesítésre alkalom nyujtassék, míg a végrehajtás a jogosult fél jogainak kényszer útján való érvényesítése; s mint hogy ily körülmények közt a végrehajtás elrendelésének törvényes előfeltételei hiányzanak, az 1874 : XXXV. t.-cz. 113. §-ának e) pontjára és a 111. §-ra alapított kifogásnak helyt adni. . . . kellett. (Budapesti tábla 1910. június 23. 1370. sz.)

A kir. Curia a másodbiróság végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság végzését hagyja helyben a következő indokokból:

A végrehajtási kérelem alapjául szolgáló közjegyzői okirat 4. pontja szerint a hozomány kiadása bármikor követelhető lévén, a végrehajtást szenvedő részéről a végrehajthatóval szemben a hozomány visszafizetése iránt elvállalt kötelezettség lejáratára kizárólag a végrehajtható tetszésétől függő időpontban áll be, anélkül, hogy még azonfelül valamely teljesítési határidő volna kitűzve és miután a közjegyzői okiratban külön előzetes értesítés nincs kikötve s ilyenre egyéb törvényes rendelkezés alapján sem volt a végre-

hajtható kötelezve; az előzetes felhívás meg nem történte a végrehajtás elrendelése iránti kérelem teljesítését nem akadályozza.

Ezért és az elsőbiróság végzésében az 1874 : XXXV. t.-cz. 113. § f) pontjára fektetett helyes indokainál fogva a másodbiróság végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság végzése hagyatott helyben. (Curia 1910. október 4. 4236. sz.)

*

177. Dr. N. D. orvos tanu beigazolta, hogy alperes látóképessége nagy mértékben korlátozva van ugyan, azonban teljesen vaknak nem tekinthető, látóképessége a bal szemére nézve teljesen hiányzik, a jobb szemre nézve pedig 1/100 részben áll fenn. Tekintettel arra, hogy az 1886 : VII. t.-cz. 24. §-a csak a teljesen vak váltónyilatkozatára kíván közjegyzői hitelesítést, alperest pedig ilyenek tekinteni nem lehet, mert a próbairásnál beismerte, hogy saját részére irt alá váltókat anélkül, hogy azokhoz az idézett t.-cz. értelmében közjegyzői hitelesítést vett volna igénybe s azokat hitelesítés nélkül maga is érvényesnek tekintette: alperes váltónyilatkozatait érvényeseknek kellett elfogadni, mert eszerint nem állapítható meg, hogy az alperes a látóképességétől annyira meg lenne fosztva, hogy az 1886 : VII. t.-cz. 24. §-a értelmében az aláírásának közjegyzői hitelesítése szükséges lett volna. (Curia 1910. június 10. 477. sz.)

Hagyatéki eljárás.

178. A kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzésének nem nehezelt részét nem érinti, felfolyamodással megtámadott azt a részét, amely szerint a hátrahagyott házastárs özvegyi jogának érvényesítése végett perre utasított, megváltoztatja és özv. Sz. Gy.-né részére az özvegyi jogot az ingatlanokra bekebelezéssel és az ingóságokra megfelelő módon biztosítani rendeli és a kir. járásbiróságot megfelelő intézkedéstételre utasítja. Az örökhagyó törvényes özvegyét ugyanis a hagyatékban a törvénynél fogva özvegyi jog illeti és a vitássá tett özvegyi jog a hagyatékban átadását nem akadályozza ugyan, de az 1894 : XVI. t.-cz. 81. §-ának rendelkezése értelmében az átadással egyidejűleg az özvegyi jog a hagyatéki vagyona biztosítandó, tehát az özvegyi jog érvényesítése végett perre utasítás helyt nem foghat; az elsőbiróság végzésének megtámadott része ezen okból változtatott meg. (Nagyvárad kir. tábla.)

A kir. Curia a felfolyamodásokban előadatokra tekintettel, annak a megjegyzése mellett, hogy a másodbiróság az özvegy

jognak csupán a biztosítását rendelte el, de a törvényen alapuló ez a másodbirósági intézkedés egyfelől nem foglalja magában sem az özvegyi jog terjedelmének a meghatározását, sem a birtokban levő örökösnek kötelezettségét a hagyatéknak az özvegy részére kiadására, másfelől pedig az örökösöket nem zárja el az özvegyi jog terjedelmének a törvény rendes útján meghatározatásától, illetve annak a törvény rendes útján való vitathatásától, mikép az özvegyet özvegyi jog nem illeti és így az özvegyi jog bekebelezése törlendő: a másodbiróság végzését indokainál fogva helybenhagyja. (Curia 1910. október 21. 4206. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

179. A kereskedelmi könyvek alapján a zálogjog előjegyzésének a tkvi. rendt. 88. § c) pontja alapján csak akkor van helye, ha a tkvi rendt. 87. §-ában foglalt feltételek fonforognak, vagyis ha a keresk. könyv az erre vonatkozó szabályoknak megfelel. Tekintettel már most arra, hogy a bejegyzett kereskedőnek szabályszerűen vezetett könyvei az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 31. §-a szerint részbizonyítékot csak keresk. ügyletből eredő követelésre nézve képeznek, a csatolt könyvkivonat szerint azonban a követelés nyilvánvalóan ingatlan birtok eladásából felmerült proviziót képez és így a követelés nem keresk. ügyletből származik, — a kért előjegyzésnek helyet adni nem lehetett. (Curia 1910. szeptember hó 21. 3287. sz.)

*

180. A B) 2. tétel alatt H. Gy. javára feljegyzett elidegenítési és terhelési tilalom az elsőbiróság végzésében megjelölt ingatlanokra nem az ingatlanok átruházásával egyidejűleg, hanem csak az átruházást követő rangsorban jegyeztetvén fel: az a Curia 74. sz. polgári döntvénye értelmében hatálytalan s mint ilyen, a további jogok, — tehát a zálogjog feltétlen bekebelezését nem gátolhatja. Ily körülmények között pedig az elsőbiróság végzésében bekebelezni rendelt zálogjog joghatálya nem tehető függővé a B) 5. alatti feljegyzéstől, mert a fentiek szerint a zálogjog feltétlenül volna bekebelezhető abban az esetben is, ha a B) 5. a. feljegyzett törlési kereset sikerre vezetvén, a B) 2. a. korlátozásnak B) 4. a. feljegyzett törlése törölnék s ekként a B) 2. alatti korlátozás alakilag érvényben levőként jelentkeznék. (Curia 1910. június 24. 2699. sz., a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

181. Előrebocsáttatik, hogy a tkvi hatóság részéről kiküldött helyesbítő bizottság által felvett 1751/tk. 1910. sz. a. iktatott jegyzőkönyv a 24,366/1893. sz. a. kelt i. m. rendelet 62. §-ában megjelölt kérvényt pótló jegyzőkönyvnek s az ennek alapján elrendelt tulajdonjogi bejegyzés a tulajdonnak alapján elrendelt tulajdonjogi bejegyzés a tulajdonjog bekebelezésének lévén tekintendő, az ebben a tárgyban hozott végzés ellen a hivatkozott rendelet 92. §-a értelmében a tkvi rendeletekben szabályozott jogorvoslatnak van helye. Ezen az alapon a beadott felfolyamodás folytán helyesen vizsgálta meg a másodbiróság az elsőbirósági végzésnek felfolyamodással megtámadott részét s ezen az alapon volt a másodbiróság végzése a kir. Curia által is vizsgálat alá vehető. Ennek előrebocsátásával a másodbiróság végzését indokolása alapján és azért kellett helybenhagyni, mert a másodbiróság végzésében körülírt korlátozásnak a tulajdonjog bekebelezésével egyidejűleg leendő feljegyzését a felfolyamodó város közönségének képviselője a tkvi helyesbítő bizottság előtt maga kérte, továbbá mert a kir. Curia 74. számú polg. döntvénye értelmében úgy az általános jogelvek, mint tételes jogszabályaink a tulajdonjog korlátozását a közjó megóvása szempontjából hatályosnak elismerik, a fenforgó esetben pedig a szóbanforgó korlátozás által a kérdéses ingatlan nyilvános kerti jellegének biztosítása, tehát a közjó megóvása czéloztatván, eme korlátozás joghatályosnak tekintendő és mint ilyennek feljegyzése megengedendő volt. (Curia 1910. november 10. 3415. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

182. Az Orsovai takarékpénztár részvénytársaság czégének bejegyzését elrendelő táblai végzést felfolyamodással megtámadja az Orsovai új takarékpénztár részvénytársaság. Ez a takarékpénztár e czégbejegyzési ügyön kívül álló fél és azért él felfolyamodással, mert a bejegyeztetni kért czég a 34 év óta fennálló régi czégtől világosan nem különbözik, továbbá mert a czégvalódiság elvét, valamint a felfolyamodónak és ügyfeleinek érdekeit is sérti. Mint-hogy azonban nincs törvényes rendelkezés, mely ily ügyfélnek a felfolyamodási jogot megadná és minthogy jogainak megóvása végett orvoslást esetleg csak K. T. 24. §-a szerinti kereset útján kereshetne, a felfolyamodást hivatalból vissza kellett utasítani. (Curia 1910. szeptember 29. 923/V. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

183. Felperes a néhai P. C. végrendeletének megtámadására keresetjogi joggal nem bír, mert az örökhagyó után a kizárólagos törvényes örökösödés s ennél fogva a végrendelet érvényének megtámadása iránti jog is egyedül az őt túlélő gyermekét, kiskorú P. R.-t illeti; ennek a kiskorúnak gyámja pedig s érdekében a gyámhatóság is a végrendeletet elfogadták, minél fogva felperes, aki csak kiskorú P. R. jogán volna hivatva az öröklésre, a végrendelet érvényét többé meg nem támadhatja, s nem támadhatja meg azt a rendelkezését sem, amely szerint a kiskorú P. R.-nak hagyott s kötelesrészét meg nem haladó vagyona kiskorúságában bekövetkező elhalálozása esetére az alperest utóörökösül nevezte ki, mert ez a kiskorú érdekében elfogadott rendelkezés erre a szükségörökösre nem volt sérelmes, mivel az őt nagykorúságának elérése esetében a kötelesrésze felett való szabad rendelkezésben nem akadályozta volna.

Ennél fogva az elsőbíróságnak a felperest keresetével keresetjogi hiánya miatt elutasító ítélete volt helyben hagyandó. (Curia 1910. június 27. 2261. sz.)

*

184. Kétség esetében az elsősorban öröklésre hivatott rendelkezési joga javára kell a végrendeletet értelmezni s ennek folytán nem hitbizományi, hanem egyszerű helyettesítést megállapítani. (Curia 1910. május 17. 1342/910. sz.)

*

185. Alperesek, mint az örökhagyó kiskorú S. A. elhalt atyjának oldalrokonai elismerik, hogy a ny—i ingatlan anyai ági jellegű, egyébként kéri a keresetnek egészben való elutasítását s viszonykeresetét támasztanak a hagyaték egész állagára; mert ezen hagyatéki vagyónrészekre, mint apai ágból származó örökösök apai ági vagyon címén igényt tartanak, tagadván, hogy ezen vagyónrészek anyai ági öröklött vagyont képeznének. Felperesek a hagyatéki vagyon feléhez való igényüket az A) a. hagyatékátadó, illetve perre utasító végzés azon kitételére alapítják, hogy amennyiben a per meg nem indítatik, a hagyaték felében és felében való átadása következne be. Az A) a. végzés azonban még nem állapítja meg a felpereseknek a hagyaték feléhez való tulajdonjogát, mert a hagyatékátadó végzés kijelentései nem bírnak ítélt dolog hatályával, alperesek pedig a házrészt kivéve, az összes hagyatéki vagyona viszontkeresetileg igényt támasztottak, minél fogva a kiskorú S. A.

utáni egész hagyaték képezi jelen per elbírálásának tárgyát. A hagyatéki bíróság perre utasító végzése egyik örökösnek jogát sem állapítja meg, hanem éppen a perre utasítás folytán indított pernek a célja és rendeltetése, hogy a hagyatéki eljárás során vitássá vált öröklési igények teljes egészükben szabályoztassanak, miért is a felpereseknek és az ismert örökösöknek evvel ellenkező kifogásai mint alaptalanok, birói figyelembe nem vehetők. (Curia 1910. szeptember 7. 2432. sz.)

*

186. A laczfalui 28. sz. tjkvben felvett belsőség és kertre nézve mindkét alsóbíróság ítéletét meg kellett változtatni, mert a felperest, mint az örökhagyónak második nejét, az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-ának rendelkezéseire figyelemmel, csupán az a jog illeti meg, hogy a hagyatékban maradt lakóházat és tartozékait a saját és az örökhagyónak első házasságából származott gyermekeivel együtt az özvegyisége tartamáig $\frac{1}{7}$ rész arányában közösen haszonélvezhesse. (Curia 1910. szeptember 29. 2780 sz.)

*

187. A birói gyakorlat szerint az örökhagyó második neje abban az esetben is meghagyandó annak a lakóháznak a saját személyére való használatában, melyben férjével együtt lakott, ha egyébként özvegyi joga az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében egy gyermekrészre korlátoztatik, vagyis a korlátozás erre a lakóháza ki nem terjed, kivéve azt az esetet, ha a házban több lakás van és nagyobb, mint amennyire az özvegynek, elhalt férje vagyoni és polgári állásához képest a saját személyére nézve szüksége van; ez azonban a hagyatéki házat illetően a jelen esetben nem is állítatik s ennél fogva az elsőbírósági ítélet vonatkozó részének a megváltoztatásával kimondandó volt, hogy az alperes özvegyi jogának a korlátozása a fent említett hagyatéki házban őt megillető lakhatási jogra ki nem terjed.

Az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-ában meghatározott özvegyi jog (egy gyermekrész) az adósságok levonása után fennmaradó tiszta hagyatékból adandó ki az özvegynek. (Curia 1910. október 4. 2555. sz., a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

188. Alperesek azt, hogy felperes az a—i ingatlanok $\frac{1}{2}$ részét mindennemű igénye, tehát özvegyi joga kielégítéséül is kapta volna néhai L. A.-tól, nem bizonyították, anélkül pedig, még ha megállapítatnék is az, hogy néhai L. A. minden visszteher nélkül, tehát ajándékkép engedte át a felperesnek a fenti ingatlan-

jutalékokat, ezek felperes özvegyi joga kielégítésére be nem számíthatók, mert az ajándékos adott vagyon az özvegyi jog kielégítésére csak azon esetben számítható be az özvegy terhére, ha az ajándékoszási szerződésben eziránt kifejezett rendelkezés foglaltatik, vagy ha az ajándékoszónak az a célzata, hogy az ajándék tárgya az özvegyi jog kielégítéséül beszámíttassék, a felforgó körülményekből megállapítható; már pedig ilyen adat a perben fel nem merült. (Curia 1910. június 27. 2289. sz.)

*

189. Felperes keresetlevelében azt vitatja, hogy a néh. W. F.-nek a B) a. alapítványi okiratában megjelölt gyári vállalat, amelynek munkásai javára az alapítvány létesített, nem szűnt meg, az jelenleg is létezik és csak annyiban szenvedett változást, hogy az alapító előbbi egyéni cégét a felperes részvénytársasággá alakította át s ekként a B) a. alapító okirat 6. pontjának az esete, t. i.: az okiratban körülírt gyári vállalatnak megszűnése be nem következett s ebből folyólag nem következett be az alapítvány kezelésével megbízott elsőrendű alperesnek az idézett pontban a vállalat megszűnése esetére biztosított az a joga sem, hogy az alapító okiratot ebben az esetben a szükségnek megfelelően módosíthassa és a módosításhoz a m. kir. bel- és kereskedelmi ministerium jóváhagyását kieszközölje.

E tényelőadás alapján felperes keresetében azt kéri, hogy az alapító okiratban megjelölt s jelenleg is fennálló vállalat gyári munkásai javára tett alapítványra vonatkozó okiratnak az elsőrendű alperes által eszközölt módosítása érvénytelennek mondassék ki, az elsőrendű alperes az alapítványnak az eredeti alapító okirat rendelkezése szerint való kezelésére és a másod- és harmadrendű alperes az ily módon való kezelésnek tűrésére köteleztessenek.

A kereset eszerint egy gyári vállalat részére tett alapítványra vonatkozólag annak a kérdésnek eldöntésére irányul, vajjon a felperes részvénytársaság, vagy pedig a másod- és harmadrendű alperesek gyárának munkásait illeti-e meg az alapítvány jövedelmének élvezete; melyik gyár munkásainak javára köteles tehát elsőrendű alperes az alapítványt kezelni.

Ennek a keresetnek elbirálása, mely az előadottakból kiteszőleg magánjogi alapon nyugszik s egy szintén magánjogi igény érvényesítését célozza, a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

Kétségtelen ugyan, hogy az alapítványok jogviszonyai jelentékeny részben közjogi természetűek. Így különösen az alapítványok létesülése, megváltoztatása, megszüntetése, az alapítványi vagyon elhelyezése és kezelése, úgy az efeletti, valamint a rendeltetésszerű felhasználás feletti felügyelet tekintetében közjogi

szabályok uralma érvényesül s az alapítványoknak ezek a közjogi vonatkozásai közjogi területen és az ott hatályban lévő szabályok szerint intézendők és bírálendók el. Ez azonban egyáltalában nem zárja ki a magánjogi igényeknek birói útra tartozó érvényesítését, ha ilyenek léteznek. Mert a közjogi területen tett hatósági rendelkezések amint nem tüntethet el az alapító ügyletnek esetleges magánjogi hiányait, ép úgy a magánjogilag esetleg érvénytelen ily ügyletet, vagy annak magánjogilag érvénytelen megváltoztatását érvényessé nem tehetik s nem enyészethetik el valamely alapító ügylet, vagy annak bár hatósági jóváhagyást nyert megváltoztatása által okozott esetleges magánjogi sérelmeknek birói úton orvoslása iránt a jogot.

Midőn tehát annak megállapítását kéri felperes, hogy az ő gyárának munkásait illeti meg az alapítvány jövedelmének élvezete s így az alapítványt elsőrendű alperes ennek megfelelőleg köteles kezelni, tisztán magánjogi alapon érvényesít az alapítvány jövedelméhez vagyoni igényt, amit semmiképen nem akadályozhat meg az, hogy az alapító okirat módosítása kormányhatósági jóváhagyással az ellenkező irányban megtörtént, mert felperes keresete éppen azon alapszik, hogy ez az ő magánjogi igényének sérelmével történt.

A fennforgó esetben magának a kérdéses alapítványnak természetéből folyó magánjogi viszonyok körében keletkezett e magánjogi vitás kérdés elbirálására tehát a rendes bíróság lévén hivatott, ehhez képest a másodbíróság végzését az itt felhozott indokoknál fogva helybenhagyni kellett. (Curia 1910. szeptember 20. 4282. sz.)

*

190. A benyújtó ügyvéd által a keresethez csatolt meghatalmazás a megbízás igazolására nem alkalmas, mert külföldön kiállított közokiratba van ugyan foglalva, de a konsuli hivatal hitelesítésével nincs ellátva. Minthogy pedig az ezen hiány pótlása végett visszaadott keresetet felperes nem pótolta és kijelentette jelen kérvényében, hogy nem is pótolja, az 1868: LIV. t.-cz. 545. §-a szerint a külföldön kelt okiratok érvényességéről kiadott bizonyítványnak az illető követség hitelesítésével kell ellátva lenni, figyelemmel a 36059/901. I. M. sz. alatt kelt igazságügyministeri rendeletre is, a keresethez csatolt meghatalmazás pedig a hitelesítést nélkülözi, ennél fogva a felperesi ügyvéd megbízása szabályszerűen nem igazoltatván, a képviselő igazolása nélkül benyújtott keresetet hivatalból kellett visszautasítani. (Curia 1910. október 18. 4734. sz.)

Közlemények.

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága f. évi november 7-én ülést tartott. *Jakab Géza* elnök bejelenti, hogy az osztrák közjegyzők egyletétől felhívást kapott, mely szerint a nemzetközi közjegyzői congressus határozatához képest az európai államok okiratjogának megiratása és kiadása tervezetvén, megkeresi az egyletet megfelelő anyagi hozzájárulás és a mű magyar részének kidolgozására alkalmas egyén kiküldése iránt. Elnök javasolja, hogy a jelzett mű kiadásának költségeihez az egylet 1000 koronával járuljon hozzá s a magyar rész kidolgozásával bizza meg *dr. Holitscher Szigfrid* budapesti kir. közjegyzőhelyettest.

A bizottság elnök előterjesztése folytán elhatározza, hogy az egylet a kiadni szándékolt mű létrehozásában résztvenni fog, e célból a kiadási költségekhez 1000 koronával járul s utasítja az egylet pénztárnokát, hogy ez összeget az Osztrák közjegyzők egyletének kifizesse; a mű magyar részének kidolgozásával pedig *dr. Holitscher Szigfrid* kir. közjegyzőhelyettest bizza meg.

Elnök bejelenti, hogy *dr. Charmant Oszkártól* nyert értesülése szerint, az örökösödési eljárás reformjáról készített törvénytervezet az igazságügyministerhez már előzőleg beterjesztett, tehát a tervezet sokszorosítására vonatkozólag hozott határozat tárgytalan. Jelenti továbbá, hogy a nyugdíjintézet módosított alapszabályainak tervezetét az igazságügyministerhez jóváhagyás végett felterjesztette. Végül közli, hogy *dr. Szécsi Ferencz* kir. közjegyző memorandumát a közjegyzői hatáskörnek a parcellázási, ingatlanfeldarabolási s egyéb birtokpolitikai törvénytervezetekkel kapcsolatos kiterjesztése tárgyában, továbbá *Lipcsey Péter* kir. közjegyzőnek az igazságügyi szervezet részleges reformjáról s különösen a bíróságok tehermentesítéséről szóló törvénytervezet 25—26. §-ainak tarthatatlanságát tárgyaló, s az előző közgyűlési határozat utasításához képest átdolgozott feliratát az igazságügyministerhez felterjesztette.

A bizottság elnök bejelentéseit jóváhagyólag tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

*

A pécsi kir. közjegyzői kamara folyó évi szeptember hó 8-án tartotta meg *dr. Madarász István* pécsi kir. közjegyző elnöklete mellett rendes évi közgyűlését. Az évi jelentés a közjegyzői ügyforgalom következő adatait emeli ki:

Bevezetés történt:

	1908.	1909.	Emelkedés	Csökkenés
1. Az ügykönyvbe	10260	9953	—	307
2. Az óváskönyvbe	9654	9098	—	556
3. A másolatok, hitelesítések könyvébe	2494	2463	—	31
4. A fordítások könyvébe	170	152	—	18
5. A magánbeadványok könyvében	4110	3884	—	226

csupán a hagyatékknál észlelhető 644 és a birói megbízásoknál 141 szaporulat. Azonban összesen 1908-ban csak 8981, 1909-ben pedig 9625 hagyaték, 1908-ban csak 239, 1909-ben pedig 380 birói megbízás volt.

A megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *dr. Madarász István* pécsi kir. közjegyző; kamarai rendes tagokká: *dr. Bárdi György* kaposvári, *dr. Toldi Béla* pécsi, *dr. Plihál Viktor* nagykanizsai és *dr. Kasza Sándor* marczali kir. közjegyzők; kamarai póttagokká: *dr. Tolnay Géza* siklósi és *dr. Nozdroviczky Ferencz* gyönki kir. közjegyzők.

*

A hagyatéki eljárás folyamán szükséges gondnokrendelések tárgyában a pécsi kir. közjegyzői kamara a területén lévő megyei és városi árvaszékekhez a következő átiratot intézte:

„Az 1894. évi XVI. t.-cz. 54. §-a akként intézkedik, hogy a távollévő örökös vagy örökösök, ha tartózkodásuk helye ismeretlen, a kir. közjegyző által kibocsátandó hirdetmény útján három hónapi határidőre azzal a megjegyzéssel idézendők, hogy abban az esetben, ha a tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által meg nem jelennének, a részükre a gyámhatóság által kinevezett gondnokkal fogják a tárgyalást megtartani, és hogy perreutasítás esetében is, amennyiben képviselőkről nem gondoskodnak, a gyámhatóság által kinevezett gondnok által fognak képviselteni. A hirdetmény egy példányának megküldése mellett, annak kibocsátásával egyidejűleg a kir. közjegyző tartozik megkeresni a gyámhatóságot avégből, hogy a távollévő képviselőre gondnokot rendeljen.

E szabályok alkalmazandók akkor is, ha a külföldön távollévő örökösnek tartózkodási helye ismeretes ugyan, de az idéző

végzés a külföldi hatóság útján kézbesíthető nem volt, vagy a kézbesítés megtörténtének tanúsítása a tárgyalás napjáig meg nem érkezett. Ezen esetben a hirdetmény egy példánya az örökösnek is külföldi ismert tartózkodási helyére czímezve postán ajánlva elküldendő.

Az örökösödési eljárásról szóló törvény ezen intézkedésének célja kétségkívül az volt s maga a ministeri indokolás is felemlíti azt, hogy a hagyatéki ügyek befejezése gyorsíttassék.

Tapasztaltatott azonban, hogy a kamara területére nézve illetékes árvaszékek közül némely árvaszék a fentjelölt esetekben szükségessé váló gondnokrendelés körül oly eljárást követ, mely a hagyatéki ügyek befejezését nem gyorsítja, hanem egyenesen hátráltatja, úgy a gyámhatóságnak, mint a községi és körjegyzőknek s a kir. körjegyzőknek sok felesleges munkát és idővesztést okoz, s a távollevő érdekeinek mindnyájunk által óhajtott és célzott védelme által sem igényeltetik.

Nevezetesen némelyik árvaszék a kir. körjegyző által kibocsátott hirdetménynek és gondnokrendelés iránti megkeresésnek vétele után az idézési hirdetmény kiadásánál felhívja az illetékes községi vagy körjegyzőt, hogy az ismeretlen tartózkodásnak tartózkodási helyét nyomozza ki, ha ez ki nem nyomozható, hozzon az ismeretlen tartózkodásu részére alkalmas gondnokot javaslatba, ugyanakkor jelentse, hogy nevezett mióta van távol, van-e vagyona, az miből áll és rendelt-e annak kezelésére megbízottat.

Ha már most erre a községi, illetőleg körjegyző azt jelenti, hogy az illető távollevő vagyónának kezelésével N. N.-t bizta meg, akkor ezen jelentés a kir. körjegyzőnek kiadatik s a kir. körjegyző kénytelen az illető megbízottat megidézni; annak azonban körjegyzői okiratba foglalt, vagy névalírás tekintetében körjegyzőileg hitelesített meghatalmazása nincs, legtöbbször magánokiratban foglalt sincs, de ha az van is, csak úgy volna érvényesíthető, ha annak tartalma közlése mellett a távollévő az 1894: XVI. t.-cz. 66. §-a értelmében *újra* idézhető volna. Ez persze lehetetlen, mert hiszen egyszer sem volt megidézhető, annál kevésbé idézhető ismételtén. A kir. körjegyző tehát ezen eredmény constátálása után kénytelen a gyámhatóságot újra gondnokrendelés végett megkeresni, akkor újra kiadatik a községi, illetőleg körjegyzőnek az utasítás, hogy hozzon gondnokot javaslatba és csak e javaslat beérkezése után történik a gondnokrendelés, elpazaroltatván ezen eljárással nem ritkán $\frac{3}{4}$ —1 esztendő.

Ezen eljárásból azt kell következtetnünk, hogy az illető árvaszék a távollévőre nézve az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-ának *d)* pontját kívánja alkalmazni s azt gondnokság alá helyezni szándékozik, ha megbízottat nem rendelt.

Nézetünk szerint azonban ezen eljárás az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a intentióival ellenkezik, mert maga az illető törvényszakasz ministeri indokolása is annak megokolására, hogy a gondnokrendelés a gyámhatóságra bízott, azon körülményt hozza fel, hogy a távollevők az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának *d)* pontja esetében különben is gondnokság alá *kerülhetnek* s így indokolt, hogy a gyámhatóságnak az idézett törvény 32. §-ának folyományaként befolyása legyen a távollevő örökrészének kezelésére akkor is, ha a gondnokság alá helyezés esete az örökösödési eljárás megindítása előtt vagy befejezése után még nem is állott be.

Ezen indokolásból világosan következik, hogy az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a esetében nincs szó gondnokság alá helyezésről, annál kevésbé, mert hiszen nagyon sok esetben a távollevő nem is kap örökrészt és az ő vagy gondnoka nyilatkozata csak azért szükséges, hogy az örökhagyó nevén tkvileg álló, de annak tulajdonát nem képező, mert általa elidegenített ingatlan vagy megszünt jelzálogos követelés tkvi átíratásához vagy törléséhez szükséges nyilatkozatot megadja, hanem csak arról, hogy valamely megbízható személy a gyámhatóság által *mielőbb* kirendeltessék a távollevő érdekeinek a hagyatéki eljárás során leendő képviselőre, hogy ez a hirdetményi határidő letelte után azonnal tárgyalásra idézhető, meghallgatható s az eljárás *mielőbb* befejezhető legyen.

Hogy azután a távollevőnek esetleg jutó örökrész kezelésére a gyámhatóság a hagyatéki eljárás befejezése után rendel-e ki gondnokot, az külön eljárás tárgya, mely egyedül és kizárólag a gyámhatóság által intézendő el s ennek a hagyatéki eljárással való kapcsolatba hozatala teljesen felesleges, sőt káros, mert ez a hagyatéki eljárás befejezését mérték nélkül meglassítja.

Tekintettel már most arra, hogy a növekvő kivándorlás folytán mindegyre szaporodik azon esetek száma, amidőn a hagyatéki ügyekben távollevő örökösök vannak érdekelve s ennek folytán az eljárás felesleges hosszadalmassága mindig több terhet ró úgy az árvaszékekre, mint a községi, illetőleg körjegyzőkre és a hagyatékot tárgyaló kir. körjegyzőre;

tekintettel arra, hogy távollevőkre vonatkozólag amugy sem köttetik oly hasonérdekű örökös társak idevágó nyilatkozataival nem indokolt egyezség, mely jogokról való lemondást involválna, s ezen egyezség amugy is gyámhatósági elbirálás alá kerül;

tekintettel arra, hogy a fent előadott ministeri indokolásból és a szóbeli vagy magánokirati megbízás a hagyatéki eljárás során való érvényesítésének lehetetlenségéből kilátszik, hogy a távollevő örökösökre nézve a vagyonkezelő megbízott kutatása felesleges;

végül tekintettel arra, hogy a meg nem idézhető örökös tartózkodási helyének a körjegyző útján való nyomozása is akkor,

amidőn a kir. közjegyző által megtartott tárgyaláson az örökös-társak lakcímét bemondani nem tudták, legtöbb esetben felesleges és eredménytelen:

anélkül, hogy a Tekintetes Árvaszékek eljárásába illetéktelenül beavatkozni akarnánk, de azon tudatban, hogy a hagyatéki ügyek ellátása terén számtalan pontban érintkező árvaszéki és kir. közjegyzői functiók keretébe tartozó kérdések felől táplált nézetek kölcsönös közlése csak a közügy hasznára szolgálhat, van szerencsénk a Tekintetes Árvaszéket aziránt megkeresni, méltóztassék a fent közlötöket megfontolás tárgyává tenni s nézetünk elfogadása esetén méltóztassék a halálesetfelvételi ivatek kiállító közegeket, vagyis a városi és községi, illetőleg körjegyzőket arra utasítani, hogy a halálesetfelvételi ivatekben oly örökösöknél, akiknek pontos lakcíme ki nem nyomozható, feljegyezzék, hogy közjegyzői okiratban vagy közjegyzőileg hitelesített magánokiratban kit rendelt az illető örökös megbizottjául, vagy hogy ily megbizást senkinek sem adott és utóbbi esetben a halálesetfelvételi ív egy példányát a hagyatéki eljárás folyamára szükséges gondnok személye iránti javaslattal az árvaszékhez beterjesszék; méltóztassék továbbá az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-a értelmében a kir. közjegyzők által kért gondnokrendelések eseteiben a halálesetfelvételi ívben javasolt egyén, az illetékes közgyám, vagy tiszti ügyész, vagy helyettes tiszti ügyész személyében, illetőleg akkor, ha a külföldön távollévő örökösnek bemondott lakhelyen az idézés a külföldi hatóság útján kézbesíthető nem volt, vagy a kézbesítés megtörténtének tanúsítása a tárgyalás napjáig meg nem érkezett, az utóbb nevezettek személyében a hagyatéki eljárás folyamára szükséges gondnokot sürgősen kirendelni.“

*

Házastársak vagyoni viszonyainak rendezését tartalmazó egyezség szerkesztése miatt az egri ügyvédi kamara fegyelmi bírósága egy ügyvédet fegyelmi vétségben vétkesnek mondott ki a következő megokolással:

„Vádlott ügyvéd elismerte, hogy az egri kir. törvényszék előtt a 6667/p. 1909. sz. keresettel folyamatba tett rendes perben a végirathoz F) alatt csatolt egyezséget a válóper megindítása céljából nála megjelent F. I. és L. L. házastársak megbizásából ő szerkesztette; minthogy pedig ez az okirat — a házastársak vagyoni viszonyainak rendezéséről lévén szó — nyilván érvénytelen, minthogy eszerint vádlott ügyvéd nyilván érvénytelen okirat kiállításánál működött közre, sőt a kérdéses okirat érvénytelenségét az érintett perben önmaga is vitatta s minthogy az ily eljárás

az ügyvédi tisztességgel összeférhetetlen, vádlott ügyvédet az 1874: XXXIV. t.-cz. 68. §-ának b) pontjába ütköző fegyelmi vétségben vétkesnek kellett kimondani. Enyhítő körülménynek kellett tekinteni, hogy az érvénytelen okirat kiállításából a jogosított félre kár nem hárult; továbbá hogy elfogadhatónak és valószínűnek tartotta a bíróság vádlott ügyvéd ama védekezését, hogy ő a feleket az okirat érvénytelenségére előre figyelmeztette ugyan, de a felek mégis a szóbeli megállapodásuk leszögezésére, emlékezet okáért ezen okirat kiállítását kívánták és végre hogy vádlott ügyvéd még fegyelmileg büntetve nem volt.“

A Curia ügyvédi tanácsa ellenben az ügyvédet a fegyelmi vétség vádja és következményei terhe alól felmentette a következő indokokból:

„Az elsőfokú fegyelmi bíróság vádlott ügyvéd vétkeségét azért állapította meg, mert vádlott az egri kir. törvényszék előtt folyamatba tett rendes perben F) a csatolt jogilag hatálylalan és biróilag nem érvényesíthető egyezséget a válóper megindítás céljából nála megjelent házastársak megbizásából megszerkesztette és annak kiállításánál közreműködött. Annak előrebocsátásával, hogy vádlott ügyvédnek ez a cselekménye magábanvéve az ő kétségtelen jóhiszeműsége mellett a vétkeség megállapítására alapot nem szolgáltathat és tekintve azt, hogy vádlott a jelzett okiratot az érdekelt felek kívánságára nem is mint a házastársak vagyoni viszonyait jogérvényesen rendező biróilag érvényesíthető egyezséget szerkesztette meg és állította ki a házastársak tudtával, a kir. Curia ügyvédi tanácsa ezen és a felebbezett ítélet indokaiban csupán enyhítő körülményül felhozott és itt érdemben mentőnek elfogadott vonatkozó okai alapján, vádlott ügyvédet az ezen ítélet rendelkező része értelmében felmentendőnek találta.“

*

A kir. közjegyző közjegyzői irodájának várható jövedelme végrehajtás alá nem vonható. Így döntött egy concret esetben a kolozsvári kir. tábla, indokul a következőt hozván fel: Az 1881. évi LX. t.-cz. ugyanis, amely a végrehajtási eljárást szabályozza, rendelkezést e részben egyáltalában nem tartalmaz, hogy szellemi munkából, jövőben várható jövedelem, mint ilyen foglaltság alá vonható lenne. Nem fér kétség ugyan ahhoz, hogy a végrehajtató

joggal igényelheti, hogy követelése az adóssal szemben ennek minden vagyonából, amely az e részben rendelkező törvény által a foglalás alól kifejezetten kivonva nincsen, kényszer útján kielégítést nyerhetne, de természetesen ennek a vagyontárgynak olyannak kell lennie, hogy az egyrészt az előirt alakszerűségek betartásával foglalás alá vonható lehessen, másrészt a vagyontárgy a végrehajtást szenvedett korlátlan rendelkezése alól kivonassék. E következmények azonban a szellemi munkából jövőre várható jövedelem tekintetében alkalmazást nem nyerhetnek, egyrészt mert a szellemi munka, mint vagyontárgy, foglalás alá nem vonható, másrészt az ebből eredő jövedelem határozatlan és bizonytalan voltánál fogva is, kényszerbehajtás tárgya nem lehet.

*

Dolgozatok a közjegyzőség köréből cím alatt *dr. Szécsi Ferencz* hatvani kir. közjegyző, a közjegyzőség kérdéseinek lapunk olvasói előtt is ismeretes művelője, nyolcz nagyérdékű dolgozatát adta ki. Ezek: A magyar közjegyzőség. A hitbizományi helyettesítés kérdéséhez. Örökösödési bizonyítvány és hagyatéki tárgyalás. A bíróságok és a közjegyzői reform. A közjegyző-kérdéshez. Ügyvédek és közjegyzők. A hagyatéki ingatlanok becsértéke. Jogszolgáltatási világunkunkok.

*

A községi jegyző „magánmunkálatai“. H. Gy. m—i községi jegyzőt 300 K pénzbüntetésre ítélték a következő ténymegállapítások alapján:

1. A községi jegyző olyan ügyletek után, melyekben a község mint egyik szerződő fél érdekelve volt, a másik féltől jutalékot elfogadott. Hozzáteszi a fegyelmi ítélet, hogy nem igazoltatott, hogy a jutalékot előre kikötötte volna és hogy a jutalék elfogadásával a község érdekeinek megsértése járt volna.

2. Magánmunkálatok díja fejében a szabályrendeletben megengedett tételeknél többet vett fel, sőt egy esetben attól az egyéntől, akinek javára szegénysége miatt kórházi költség elengedése iránti kérvényt szerkesztett, akitől tehát szegénysége miatt szabályrendelet szerint semmi díjat nem követelhetett volna, a kérvény elküldését mindaddig: míg négy korona díj nem fizettetett, megtagadta.

3. A kisebb túlszámításokat nem is tekintve, terheli a községi jegyzőt az, hogy katonai felszólamlásért egy esetben a felszámított díjon túl, a kedvező eredmény után 180 K-t vett fel, mely a tanu szerint eredmény esetére köttetett ki.

4. Egy 140,000 K-ás községi birtokvételnél 2000 K províziót kötött ki és kapott.

5. Egy más ügyletnél két waggon tüzifát kötött ki magának jutalékként.

6. Súlyosan inséges esztendő lévén, a község két waggon burgonyát vett szétosztásra. Ezen ügylet után is kapott a jegyző províziót.

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek: *dr. Ligeti Lajos* abrudbányai gyakorló ügyvéd Abrudbányára; *dr. Hedry Aladár* budapesti kir. közjegyzőhelyettes Budapest székesfőváros IV. kerületébe; *dr. Brada Sándor* marosvásárhelyi gyakorló ügyvéd Kismartonba és *dr. Gergő Izor*, budapesti gyakorló ügyvéd Topolyára.

Áthelyeztetett: *dr. Örley György* berettyóújfalui kir. közjegyző Nagyváradra.

Dr. Balla Emil csáktornyai kir. közjegyző elhunyt.